

**SCIENTIFIC
COLLECTION
INTERCONF**

No **41**
February, 2021

THE ISSUE CONTAINS:

Proceedings of the 7th
International Scientific
and Practical Conference

**SCIENTIFIC HORIZON IN THE
CONTEXT OF SOCIAL CRISES**

TOKYO, JAPAN
6-8.02.2021

InterConf
Scientific Publishing Center

SCIENTIFIC COLLECTION «INTERCONF»

№ 41 | February, 2021

THE ISSUE CONTAINS:

Proceedings of the 7th International Scientific and Practical Conference

SCIENTIFIC HORIZON IN THE CONTEXT OF SOCIAL CRISES

TOKYO, JAPAN

6-8.02.2021

TOKYO
2021

UDC 001.1

S 40 *Scientific Collection «InterConf», (41): with the Proceedings of the 7th International Scientific and Practical Conference «Scientific Horizon in The Context of Social Crises» (February 6-8, 2021). Tokyo, Japan: Otsuki Press, 2021. 1228 p.*

ISBN 978-4-272-00922-0

EDITOR

Anna Svoboda
Doctoral student
University of Economics, Czech Republic
annasvobodaprague@yahoo.com

COORDINATOR

Mariia Granko
Coordination Director in Ukraine
Scientific Publishing Center InterConf
info@interconf.top

EDITORIAL BOARD

Temur Narbaev (PhD)
Tashkent Pediatric Medical Institute,
Republic of Uzbekistan;

Dan Goltsman (Doctoral student)
Riga Stradiņš University, Republic of Latvia;

Katherine Richard (DSc in Law),
Hasselt University, Kingdom of Belgium
katherine.richard@protonmail.com;

Richard Brouillet (LL.B.),
University of Ottawa, Canada;

Stanyslav Novak (DSc in Engineering)
University of Warsaw, Poland
novaks657@gmail.com;

Mark Alexandr Wagner (DSc. in Psychology)
University of Vienna, Austria
mw6002832@gmail.com;

Elise Bant (LL.D.),
The University of Sydney, Australia;

Dmytro Marchenko (PhD in Engineering)
Mykolayiv National Agrarian University
(MNAU), Ukraine;

Dr. Alben Yaneva (DSc. in Sociology and Antropology),
Manchester School of Architecture, UK;

Vera Gorak (PhD in Economics)
Karlovarská Krajská Nemocnice, Czech Republic
veragorak.assist@gmail.com;

Polina Vuitsik (PhD in Economics)
Jagiellonian University, Poland
p.vuitsik.prof@gmail.com;

Kanako Tanaka (PhD in Engineering),
Japan Science and Technology Agency, Japan;

George McGrown (PhD in Finance)
University of Florida, USA
mcgrown.geor@gmail.com;

Alexander Schieler (PhD in Sociology),
Transilvania University of Brasov, Romania

If you have any questions or concerns, please contact a coordinator Mariia Granko.

The recommended styles of citation:

1. Surname N. (2021). Title of article or abstract. *Scientific Collection «InterConf», (41): with the Proceedings of the 7th International Scientific and Practical Conference «Scientific Horizon in The Context of Social Crises» (February 6-8, 2021) in Tokyo, Japan; pp. 21-27. Available at: [https://interconf.top/...](https://interconf.top/)*
2. Surname N. (2021). Title of article or abstract. *InterConf, (41), 21-27. Retrieved from [https://interconf.top/...](https://interconf.top/)*

This issue of Scientific Collection «InterConf» contains the International Scientific and Practical Conference. The conference provides an interdisciplinary forum for researchers, practitioners and scholars to present and discuss the most recent innovations and developments in modern science. The aim of conference is to enable academics, researchers, practitioners and college students to publish their research findings, ideas, developments, and innovations.

©2021 Otsuki Press
©2021 Authors of the abstracts
©2021 Scientific Publishing Center «InterConf»

contact e-mail: japan@interconf.top

webpage: www.interconf.top

SCIENTIFIC HORIZON IN THE CONTEXT OF SOCIAL CRISES

Філатова Л.С.		ІГРОВІ МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ БУЛІНГУ ЯК СКЛАДНИК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	355
Халматов Р.Р.		ПРЕИМУЩЕСТВА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В СИСТЕМЕ ПОДГОТОВКИ ИНЖЕНЕРОВ	360
Ходжаева М.Д. Ишматова Ш.А.		ДИДАКТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У СТУДЕНТОВ ИНЖЕНЕРНЫХ НАПРАВЛЕНИЙ	365
Шакарманова М.П. Тусупбекова Г.Т.		ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В КАЗАХСТАНЕ	370
Шарифжанова Н.М. Шарипова Д.Д. Жураева Н.Н. Якубов М.С.		МОБИЛЬНОЕ ОБУЧЕНИЕ - НОВАЯ ТЕХНОЛОГИЯ В ОБРАЗОВАНИИ	379
Шаяхметова А.А.		ОБ ОСОБЕННОСТЯХ ПОДГОТОВКИ ТЬЮТОРОВ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	390
Шевченко І.В. Левковська Т.А.		РОЛЬ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ВИКЛАДАННІ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	398
Юсупов М.		ПРАВИЛЬНАЯ ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА – МЕТОД ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВЕННЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ	403

PART 3

PHILOSOPHY AND COGNITION

Sagatova Assem		THE MANIFESTATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN MAN AND THE WORLD IN THE KAZAKH WISDOM	406
Усмонзода Х.У. Зувайдуллозода М.Х.		ОСОБЕННОСТИ ТРАНСФОРМАЦИИ КУЛЬТУРНОГО ПРОСТРАНСТВА ГОРОДСКОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОСТИ	410

POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION

Popovici A.		PERFORMANCE MANAGEMENT IN THE MOLDOVAN PUBLIC SERVICE	418
Бенюк В.А. Попов А.		МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ СПОРТА И ПОЛИТИКИ ГОСУДАРСТВА	427
Бенюк Л.Г. Попов А.		СПОРТ И ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КЛАССИЧЕСКИХ ТЕОРИЙ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ	434
Сапарова Д.		МОЛОДЁЖЬ КАК ОБЪЕКТ И СОЦИАЛЬНЫЙ СУБЪЕКТ ПОЛИТИЧЕСКОГО ПРОЦЕССА	443

SOCIOLOGY AND SOCIETY

Абдулсалимли И.М.		ПЕРСПЕКТИВЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАЧЕСТВА В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ АЗЕРБАЙДЖАНА	451
Энфиаджян А.С.		ФАТУМ АРМЕНИИ КАК ВСЕЧЕЛОВЕЧЕСКОЕ «ЗЕРКАЛО СОВЕСТИ»	461

Філатова Лада Семенівна

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри початкової і професійної освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, Україна

ІГРОВІ МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ БУЛІНГУ ЯК СКЛАДНИК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

За даними опитування, представленого Дитячим фондом ООН (UNICEF) 67% дітей в Україні у віці від 11 до 17 років стикалися з проблемою булінгу; 24% дітей стали жертвами булінгу; 48% дітей нікому не розповідали про випадки булінгу [1]. Судячи з цього, проблема булінгу (цькування) розвивається стрімко і, на жаль, у майже половині випадків носить латентний характер. Тому дослідження проблеми шкільного булінгу (цькування) з метою розробки ефективних методів діагностики є важливим.

Проблема шкільного насильства була описана ще на початку ХХ ст. (1905 р.) у дослідженні К. Дьюкса. Ґрунтовні дослідження провели Д. Олвеус, П. П. Хайнеманн, А. Пікасо, Е. Роланд та інші, у ході яких розробили концепцію булінгу і визначили це поняття як утиск, дискримінацію, цькування.

Незважаючи на те, що проблема не є новою, до 2019 р. в правовому полі України взагалі не було такого поняття. Прийняття Верховною Радою України Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», який набув чинності 19.01.2019 р., дозволило на державному рівні визнати існування серед дітей такої проблеми як булінг (цькування).

Булінг (цькування) – це діяння (дія або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого

могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого [2].

Діагностика булінгу (цькування) – це непросте завдання, оскільки булінг між дітьми в закладі освіти відбувається насамперед за відсутності контролю дорослих, у місцях, де діти залишаються без нагляду, тобто часто є непомітним (більшість випадків булінгу (цькування) у молодшому шкільному віці серед дітей відбувається на шкільному подвір'ї, на перервах у шкільних коридорах, їдальнях тощо). Тому важливо використовувати спеціальні методи діагностики, які спроможні окреслити загальну картину соціально-психологічного клімату в закладі освіти.

Діагностику поділяють на індивідуальну, у ході якої визначається, яку допомогу учню необхідно надати (реабілітаційну або корекційну); групову, коли необхідно оцінити ситуацію в певній групі (класі) чи в закладі освіти в цілому, оскільки булінг – це групове явище, якому протидіяти потрібно системно; разову, що проводиться в процесі моніторингу та систематичну, тобто повторюється періодично, що дає можливість відслідкувати зміни, оцінити ефективність застосованих заходів.

У ході вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність» на факультеті початкової освіти особливої уваги заслуговує питання діагностики булінгу (цькування) в закладах освіти, яке спрямована на визначення завдань та видів діагностики булінгу (цькування); формування початкових вмінь діагностувати булінгу (цькування) в освітньому середовищі; розуміння критеріїв виявлення булінгу (цькування) та наслідків для фізичного та психічного здоров'я сторін булінгу (цькування); володіння методами індивідуальної діагностики психологічного стану молодшого школяра для з'ясування його ймовірної приналежності до групи ризику (ймовірних кривдників або ймовірних жертв); володіння ігровими методами діагностики булінгу (цькування) в групі (класі); володіння засобами раннього виявлення булінгу (цькування) в закладі освіти.

Загально відомі ознаки булінгу: занадто емоційна атмосфера в групі (класі); виокремлення певних учнів/учениць від решти; «перегрупування» дружніх кіл;

діти припиняють спілкування, замовкають при появі дорослого/дорослої або вчителя/вчительки в приміщенні; кардинальна зміна поведінки окремої дитини – як сумна, закрита, пригнічена, так і піднесена, жвава, агресивна; раптове зниження академічної успішності деяких дітей; часті хвороби та прогули навчальних занять окремої дитини, не притаманні їй до цього часу. Проте у ході ігор булінг (цькування) може проявлятися швидко і наочно, дозволяючи діагностувати його наявність на ранніх етапах. Наприклад, учня систематично відштовхують, ігнорують, насміхаються. Якщо дитина при цьому продовжує активно долучатися, то це свідчить про початковий булінг (цькування), а якщо починає самоізолюватися, то булінг (цькування) вже почав поглиблюватися, викликаючи зміни поведінкових реакцій у жертви. У ході гри такі прояви можна коригувати, не акцентуючи на цьому увагу, а користуючись правилами, рівними для всіх, закликаючи разом радіти, бо в цьому сенс веселої гри. Переміщення вчителя в просторі ближче до жертви надає їй відчуття підтримки та здатне ненав'язливо змінювати спонтанні реакції інших дітей.

Також важливо спостерігати за тим, як діти разом веселяться: емоцію радості поділяють всі, чи хтось з дітей «випадає» із цих спільних хвиль веселощів. Діти, не синхронізовані зі спільною емоцією, потребують ретельного подальшого спостереження. Вони не обов'язково будуть булерами або жертвами, проте потребують більшої уваги.

Показовим у ході гри є вибір ведучого гри. Фігура ведучого в гри – це тимчасова передача влади над усіма. Важливо чергувати ведучих у гри. Спостерігаючи за тим, чи обирають діти тих самих ведучими весь час, чи ведучі змінюються за вибором дітей, чи вони чекають, щоб вчитель визначив наступного ведучого; як реагують ті, хто перестає бути ведучими, наскільки емоційно поводяться, як змінюють свою поведінку. Якщо втрачають цікавість до гри – це привід для подальшого більш ретельного спостереження. Спостерігаючи за цими реакціями, можна зрозуміти внутрішню структуру групи, розподіл влади, статуси окремих членів групи. Важливо звертати увагу на поведінку молодших школярів, зокрема дитина тримається осторонь, коли всі включаються в гру одразу, або включається значно пізніше; тримається насторожено, відмовляється бути

ведучим; найчастіше помиляється, не сміється разом з усіма, або вимушено посміхається; успішно виконує всі завдання, старається бути першою, переживає за результат гри (а не насолоджується процесом); прагне повчати інших, як правильно грати, не вливається в спільну емоцію тощо.

Враховуючи значний діагностичний потенціал ігрових методів, пропонуємо звернути увагу на одну з таких діагностичних методик як «Повітряні кульки», яка має на меті відстеження в ігровій формі емоційного настрою у дитячому колективі, виявлення дітей, які є потенційними жертвами, або агресорами. Для реалізації цієї методи знадобиться обладнання та матеріали: спеціально роздруковані зображення повітряних кульок різного кольору та з різним виразом обличчя (наприклад, жовтий – веселий, зелений – спокійний, байдужий, блакитний – втомлений, синій – сумний, помаранчевий – роздратований, червоний – сердитий, гнівний тощо), хатка-хмаринка зі спеціальними кишнями для кульок.

Опис методики: щоранку учитель пропонує учням вибрати кульку, яка їм подобається сьогодні та розмістити у хатці-хмаринці (вона зазвичай прикріплена біля дошки). Вчителю важливо спостерігати за тими дітьми, чії кульки мають синій, блакитний, тобто відповідно сумний, втомлений, байдужий стан на початку дня. Також важливо помічати кульки помаранчевого та червоного кольору і говорити про певну роздратованість або навіть агресивність школярів. Наприкінці дня дітям знову пропонується звернутися до кульок та вибрати, яку кульку вподобають вони тепер, або ж залишать ту, що була зранку [3].

Регулярно проводячи такі емоційні моніторинги, можна відстежити постійні настрої дітей та атмосферу у групі (класі) в цілому, появу дітей у пригніченому стані або дуже розлюченому настрої. Такі спостереження допоможуть виявити негаразди, первинні прояви булінгу на початковому рівні та долучити до діагностики більш глибокі та інформативні методи. Проте одиничне спостереження не може бути підставою для серйозних висновків. Такого роду робота потребує систематичності.

Гра «Ми – кращі!», мета якої полягає у виявленні справжніх стосунків у колективі, психологічного клімату у класі. Обладнання: аркуші з таблицею.

Кожен учень отримує аркуш, де в одній колонці таблиці записані прізвища та імена всього класу, а в іншій – потрібно написати позитивну рису кожного однокласника, або декілька найкращих рис, наприклад, добрий, ввічливий, дружній, чесний тощо. Після завершення роботи, учитель аналізує отримані дані і складає для кожного школяра його портфоліо кращих рис очима однокласників. Ця гра дозволить дізнатися про справжнє ставлення учнів один до одного та вчасно звернути увагу на школярів, які не отримали позитивних відміток, або їх надійшло замало. Особлива майстерність учителя початкових класів полягає у тому, щоб жодна дитина не залишилася без власного позитивного портфоліо. Це дозволить повірити в себе учням, які потенційно можуть стати жертвами, та задуматися над своїм позитивним портретом школярам, які можуть проявляти ознаки булера.

Представлені ігрові методи діагностики булінгу (цькування) можуть застосовуватися для створення безпечної атмосфери в групах (класах), виявлення колективів з підвищеним ризиком ситуацій цькування, як освітня і консультативна робота з вчителями і шкільною адміністрацією та підвищення рівня педагогічної майстерності вчителів початкових класів.

Список джерел:

1. Протидія булінгу URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/protidiya-bulingu> (дата звертання: 02.02.2021).
2. Закон України Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-viii> (дата звертання: 02.02.2021).
3. Найдьонова Л.А. Кібербулінг або агресія в інтернеті: способи розпізнання і захист дитини : методичні рекомендації. К., 2014. 96 с.